Afrin Operasyonu ve Yeni Suriye Haritası

Tarihin seyri içinde güç dengelerinin ve haritaların, müzmin dünya sistemi egemenlerinin çıkarları için değiştirilmeye çalışıldığı pek çok dönem karşımıza çıktı. Geçmişin Almanya–Fransa çekişmeleri ile şekillenen kıta Avrupası, İngiltere'nin sömürgeci politikaları ile şekillenen yeni dünya Amerika ve yaşadığımız bölgenin I. Dünya Savaşı sonrası geçirdiği süreç bunun en can alıcı örneklerindendir.

Tarihi olarak I. Dünya Savaşı ve sonuçlarının getirdiği ortam ülkemiz açısından şüpheye yer bırakmayacak şekilde, tek başına kapitalizmin en ilkel pazar kavgası olarak anılamayacak etkilere sahip. Sonuçları, Sykes-Picot ile beraber Osmanlı Devleti'nden geriye kalan biricik hür toprak parçasının düşmanlaştırılmış topluluklarla çevrilmesi; İslam coğrafyasının bütünlük gösteren zihninin parçalanmasına yönelikti.

Geçen yüzyıl boyunca ekonomik, siyasi ve kültürel olarak pazar sömürgeciliği ile İslam coğrafyasının parçalanmasının sonuçlarına maruz kalan coğrafyamız bugün itibari ile yeni bir denge ve harita dizaynı ile karşı karşıya.

Birbirinden bağımsız etkiler ve nedenlerle ortaya çıkan bir dizi olay birçok oyuncuyu aynı sahnede topladı. Arap Baharı'nın yayılması, Suriye'de Esed rejiminin saldırıları ile en şiddetli haline dönüşmesi, DEAŞ'ın ortaya çıkışı küresel aktörleri yükselen yeni ve genç güçler karşısında pozisyon almak zorunda bıraktı. Bu yapılabilecek en masum şekilde yapılmalı idi: DEAŞ'a karşı güçler inşa etmek.

Suriye Haritaları Etkiliyor

Kısmen Arap milliyetçiliğinin getirdiği sekülerizm ile İslami değerlerin geriye itildiği aşiretler konfederasyonu halindeki yeni Arap devletleri, 1900'lü yılların başı ve ortalarında hür Anadolu'ya karşı tepkisel bir ivme ile kendilerine Batı ile Sovyet bloğu arasında yer arıyordu.

Genel olarak I. Dünya Savaşı sonunda bölünmüş, Anadolu ile bağları tersine çevrilmiş olarak karşımıza çıkan Arap dünyasının kendi içinde yaşadığı güç ve erk sorununun etki dalgaları totaliter rejimler ile bastırılmaya çalışılıyor, nepotik yönetim anlayışı farklı kimlik ve grupların sürekli olarak bastırılmasına neden oluyordu. Günün sonundaysa, bu tarife en uygun ülke olan Suriye, farklı nedenlerle ortaya çıkan gelişmelerin kesiştiği bir havuz halinde, kendilerini tarihin yazıcısı olarak gören küresel güçler için bir dizayn alanına dönüştü.

Hürriyet, eşitlik ve adalet kavramlarının geniş tabanda talep edildiği ülkede Esed rejiminin şiddet politikaları ile savaşa evirildiği noktada Irak'tan gelen DEAŞ dalgası küresel güçler açısından bulunmaz bir fırsata dönüştü. Suriye, gücün paylaşılacağı haritaların yeniden çizileceği bir alan olarak yaklaşık yüzyıl sonra yeniden bölgenin merkezi haline gelmişti.

Egemen Tarihin Haritacılığı ve PKK

20. yüzyılın başlarında ticari kapitalizm krizinin ilk evrelerinde pazarların, ticaret yolları ve nakil hatlarının yeniden düzenlenebilmesi için Osmanlı Devleti'nin ve Arap dünyasının sil baştan şekillendirilmesi zorunlu hale gelmişti.

Böylece karşımıza Osmanlı idaresine ve özelde Türk kimliğine karşı milliyetçilik ile harekete geçen Arap toplumunun soy ve ekonomik rekabete dayalı olarak kurduğu pek çok özerk devlet çıktı. Siyasal manada seçkinci bu devletler ve siyasi yapısı sömürgecilerinin geçirdiği evrelere paralel tedrici süreçler geçiriyordu.

Ne var ki bu süreçlere rağmen siyasal yapının özünde konumlanmış aile ve din zümreleri ile nepotik ilişkiler kalıcılığını sürdürüyordu. Haşimiler Suudlarla, Suudlar Hüseynilerle, Hüseyniler Haşimilerle, Kahtani kökenli aşiretler Adnani kökenlilerle, Batı ya da Sovyet bloğu ittifaklarında olmaları fark etmeksizin, karşıt şekilde konumlanıyordu.

Küresel dönemde ise yayılmacı güçler, her şekilde onay alan ve devamlılıkları konusunda desteklenen Arap devletlerinin aile ve dini zümrelere dayalı kayırmacı yönetimlerinin etnik ve dini bakımdan parçalanmaya müsait alanlarını kullanmanın yolunu buldular: terörizm.

Küresel kapitalist makinenin yeniden ve daha güçlü işlemesi için Afrika'nın kuzeyindeki Akdeniz kuşağı ile Fırat Nehri'nin Basra'ya uzandığı bölgede, halkların hür iradesi ile sarsılmış eski sistemlerin restorasyonu gerekiyordu. Bunun için Suriye sahasında biriken aktörler arasında DEAŞ ve PKK en uygun araçlardı. Terör küresel egemen güçlerin haritaları için yeni bir cetvel haline gelmişti.

ABD ve Rusya başta olmak üzere Batılı ülkelerin her ne kadar PKK ile mesafeli gibi görünseler de DEAŞ ile mücadele adı altında destekledikleri terör örgütü PKK, geçen üç yılda Suriye'nin kuzeyinde 600 km'yi aşan bir kuşakta konuşlandı.

Suriye'nin dörtte birini kontrolü altına alan örgüt, şu anda varoluş amacı ve ideolojik çerçevesi bakımından çizilmesi planlanan yeni harita için tam bir terör cetveli işlevi görüyor. Bu cetvel ile Türkiye'nin güney hattından itibaren Arap-İslam coğrafyası ile yaklaşık yüzyıl sonra geliştirdiği ilişkilerin fiziki bağı koparılmaya çalışıyor.

Irak'ta egemen mezhepçi yaklaşım ve IKBY içinde KDP'ye karşı PKK'nın güçlendirilmesine yönelik atılımlar ile Suriye'de Esed rejimi ve ülkenin kuzeyindeki PKK kuşağı düşünüldüğünde, Türkiye ile İslam coğrafyasının fiziki ilişkisini kesmek için yeniden kurulması planlanan iki kuşaktan ilkinin PKK aracılığı ile inşa edildiği anlaşılıyor.

İdeolojik olarak Kürt milliyetçiliğini seküler ve sosyalist–anarşist argümanlar ile DEAŞ üzerinden İslam karşıtlığına oturtan örgüt aracılığıyla kurulacak kuşağın, bölgede yeni sosyolojik dönüşümlere ve hastalıklara neden olacağını tahmin etmek güç değil.

Zira bugün kontrol ettiği bölgelerdeki yapıların işleyişi bakımından asker kökenli parti seçkinlerinin yönettiği örgüt üzerinden kurulacak kuşağın kısa sürede Stalin dönemi Sovyetlerinin bürokratik oligarşisine dönüşmesini engelleyebilecek hiçbir gelişme gözlenmiyor.

Afrin operasyonu: Bir karşı çıkış

İslam dünyası ile Türkiye'nin bağlarını karşılıklı seküler milliyetçilikler ile koparmaya çalışan küresel makine bugün Arap-İslam halkları ile Türkiye arasındaki ivmeyi fiziki terör kuşakları ile koparmaya çalışmaktadır. Son günlerde Türkiye'nin haklı şekilde teröre karşı güvenlik gerekçeleri ile açıkladığı muhtemel Afrin operasyonu, yukarıda ifade edilen döngüye bir karşı çıkıştır. Aynı zamanda bu karşı çıkış, egemen küresel güçlerin dengeleri ve haritaları kendi lehlerine değiştirerek yazmaya çalıştıkları tarihe karşı çıkmaktır. İbn-i Haldun'un büyük eseri Mukaddime'de de dediği gibi "Geçmiş geleceğe, suyun suya benzemesinden daha çok benzemektedir".

Yapılacak operasyonun teknik boyutu ve siyasi gerekçeleri ne olursa olsun, Arap dünyası ile Türkiye arasındaki kara bağlantısını koruyacak en önemli hamle olacağını kuşku yok. Bu nedenle Türkiye'nin güneyinde oluşan terör hattına yönelik hamlesinin önümüzdeki dönemde Cenevre ya da Soçi'de yapılacak siyasal pazarlıklarda elini güçlendireceği de söylenebilir. Bölge halklarının barış içinde bir arada yaşama ihtimalinin giderek zorlaştığı mevcut konjonktürde en azından önümüzdeki dönem yaşanması muhtemel sınır değişikliklerinde ABD ve Rusya dışında bölge halkları adına söz söyleyecek güçlü bir elin olması en önemli kazanç olacaktır.

Türkiye'nin Afrin'e yönelik operasyonunu kısa vadeli güvenlik hedefleri ile sınırlamak uzun vadeli sınır değişikliklerinde vizyonu daraltan bir rol oynayabilir. Bu nedenle operasyonun askeri boyutu önemli olduğu kadar sonrası için siyasi planlamaların da şimdiden hazır tutulması zorunludur. ABD ve Rusya'nın kendi haritalarının hazır olduğuna kuşku yok. Ama Müslümanların kendi gelecekleri için bir haritası olup olmadığı büyük bir soru işareti.